

TOPLUMSAL CİNSİYET VE MEDYA

8. BÖLÜM

Filiz SÜZER ÖZKAN¹

Giriş

Kadın ve erkeğe toplumun yüklemiş olduğu rol ve sorumluluklar olarak tanımlanan toplumsal cinsiyet kavramı, günümüzde de hâkimiyetini sürdüren ataerkil toplum yapısında kadına yönelik gerçekleştirilen negatif ayrımcılığı ve kadının toplumdaki yerini sorgulamaktadır⁽¹⁾.

Medya TDK* sözlüğünde: “iletişim ortamı”, “iletişim araçları” olarak tanımlanmıştır⁽²⁾. Medya denildiğinde ilk akla gelen televizyon, radyo, gazete, internet gibi kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçları ile medya çeşitli şekillerde topluma hitap etmekte ve sürekli gelişen teknoloji sayesinde de hitap ettiği kitle sürekli artmaktadır. Kitle iletişim araçlarının kişilerin duygu, düşünce, davranış ve inançları üzerinde sahip olduğu büyük etki çok önemlidir. Özellikle internet, bilgisayar ve televizyon alanında yaşanan teknolojik gelişmelerin sonucunda toplumun bu ürünlere ilgisi artmış ve kitle iletişim araçlarının etki alanı genişlemiştir^(3,4).

Toplumsal cinsiyet rollerinin temeli aile içinde atılır ve eğitim, hukuk, din, medya gibi toplumsal kurumlar bu rolleri destekler, yeniden üretir^(1,3,4). Toplumsal cinsiyet rollerinin benimsenmesi, kalıplaşması ve topluma yansıtılmasında medyanın rolü oldukça önemlidir^(1,5,6,7). Son yıllarda teknolojinin

¹ Dr. Öğr. Üyesi Filiz SÜZER ÖZKAN, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, filizsuzer@hotmail.com

*TDK: Türk Dil Kurumu

medyadaki içeriklerde kadının yine erkek gözü ile yansıtılmasına neden olmakta ve bu durum geleneksel cinsiyet kalıplarının devamına, kadının hep ikincil olarak algılanmasına neden olmaktadır.

Medyanın; toplumsal cinsiyet kalıplarının değiştirilmesi, cinsiyet eşitliğinin vurgulanması ve toplumsal cinsiyet rollerinin geliştirilmesi için çok önemli olduğu unutulmamalıdır. Medya, kadın ve erkeğin eşit temsil edildiği, eşit roller üstlendikleri, karar alma süreçlerinde dengenin gözetildiği, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı iletişim ile bunu sağlamalıdır.

KAYNAKLAR

1. Şahin ZB, Birincioğlu YD. Toplumsal cinsiyet ve medya: Şule Çet'in şüpheli ölümü üzerine haberlerin eleştirel söylem analizi. *Erciyes İletişim Dergisi*.2020;7(1)189-216. DOI: <http://10.17680/erciyesiletisim.597502>
2. Türk Dil Kurumu/TDK (2020). Genel Türkçe sözlük (28/08/2020 tarihinde <http://tdk.gov.tr/icerik/diger-icerikler/tumsozlukler> adresinden ulaşılmıştır)
3. Özdemir M. Türkiye'deki reklâmlarda toplumsal cinsiyet ve sunumu. *Millî Folklor*. 2010;22(88),101-111.
4. Büstan Ö. Toplumsal cinsiyet bağlamında televizyon reklamlarında geleneksel kadın tiplemesi: deterjan reklamlarında kadının temsili. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*.2015;10(1), 167-184.
5. Yiğitbaşı KG, Sarıçam S. Toplumsal cinsiyet rollerinin temsili ve medya: TRT Çocuk Dergisi Örneği *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*.2020.19-45. DOI: 10.17829/turcom.677923
6. Avcı F, Güdeklî Al. Toplumsal cinsiyet ve medya ilişkisi: yazılı basında kadına şiddet ve kadın cinayetleri haberleri üzerine bir analiz. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 2018; 4(2): 475-506.
7. Aktaş PÜ. Toplumsal cinsiyete dair değişimlerin reklamlara yansımaları: Kadınlara yönelik reklamlara gösterge bilimsel bir bakış. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*.2018;2(3):87-101.
8. Ertung C. (2013). Toplumsal Cinsiyet Eşit(siz)liği ve Medya: Reklamlarda Kadın Bedeninin Kullanımı. Lerzan Gültekin, Gül Güneş, Ceylan Ertung, Aslı Şimşek (Ed). *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları* içinde (s.90-102) Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları
9. Ali TS, Krantz G, Gul R, Asad N, Johansson E, Mogren I. Gender roles and their influence on life prospects for women in urban Karachi, Pakistan: a qualitative study , *Global Health Action*, 2011;4:1, 7448, DOI: 10.3402/gha.v4i0.7448
10. Mora N. Kitle iletişim araçlarında yeniden üretilen cinsiyetçilik ve toplumda yansımaları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.2005;1(2): 1-7.
11. Yazıcı F, Şahbaz YD. Toplumsal cinsiyet bağlamında kadına yönelik şiddet ve Türkiye'de yazılı basına yansımaları. *Intermedia International e-Journal*, 2020; 7 (12):129-149.
12. Güzel E. Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve medyanın rolü. *Global Media Journal: TR Edition*.2014; 4 (8): 185-199.

13. Binark M, Bek MG. (2010). Eleştirel Medya Okuryazarlığı – Kurumsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
14. Collins RL. Content analysis of gender roles in media: where are we now and where should we go? *Sex Roles*. 2011; 64,290–298 . DOI 10.1007/s11199-010-9929-5
15. Armstrong, C. Writing about women: an examination of how content for women is determined in newspapers. *Mass Communication and Society*, 2006; 9(4), 447–460.
16. Glascock J. Gender roles on prime-time network television: demographics and behaviors, *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 2001;45(4), 656-669, DOI:10.1207/s15506878jobem4504_7
17. Rudy RM, Popova M, Linz DG. Contributions to the content analysis of gender roles: an introduction to a special issue. *Sex Roles*.2011; 64:151–159 DOI 10.1007/s11199-011-9937-0
18. Zaheen B, Manzoor S, Safdar A. TV cartoon programs: an analysis of gender roles and characteristics. *Pakistan Social Sciences Review*, 2020;4(2)460-472
19. Zaheen B, Khan MA. Children, gender and television: an analysis of heavy viewers' behaviour regarding gender-specific roles and characteristics. *Global Regional Review*. 2019;IV(II);364 – 374 | DOI: 10.31703/grr.2019(IV-II).39
20. Pehlivan BM. Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türk çizgi filmlerinde anne ve baba temsili üzerine bir çalışma. *Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*. 2019;I(II).15-27.
21. Kalaycı N. Analyses of the cartoon series from a gender equality perspective: Pepee. *Education and Science* 2015;40(177) 243-270.
22. Kuruoğlu H, Akçora E. Türkiye’de televizyon ana haber bültenlerinde haber öznesi olarak kadın kimliklerinin kıyaslamalı incelenmesi-2001 ve 2016. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi (AKAR)*, 2017; 2(4), 175-200.
23. İlhan V, Civelek S. Televizyon ana haber bültenlerinin ikonografik analizi: kadının yeri ve temsili. *E-Journal of New World Sciences Academy-Humanities*, 2014; 9 (2), 59-81. <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2014.9.2.4C0180>
24. Cann D, Mohr PB. Journalist and source gender in Australian television news. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 2001;45(1), 162-174, DOI: 10.1207/s15506878jobem4501_10
25. Desmond R, Danilewicz A. Women are on, but not in, the news: gender roles in local television news. *Sex Roles*. 2010; 62:822–829. DOI 10.1007/s11199-009-9686-5
26. Yavuz A, Kengürü A. Öteki olarak kadın: gazete haberlerinde kadın temsilleri. *International Journal of Academic Value Studies*. 2017; 3(16), 404-418.
27. Baran GA, Sarıtaş TC, Kütük ŞB. Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin içerik ve sunum açısından analizi: Beyazgazete.com örneği. *Sosyoloji Konferansları*. 2017; 55 (1),107-132. DOI: 10.18368/iusoskon.328252
28. Okray Z. Türk basınında kadına yönelik tecavüz haberlerinin eleştirel söylem çözümlenmesi modeliyle incelenmesi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*. 2018;21(1), 190-238.
29. Çatalcalı A. (2015). Magazin Haberlerinde Toplumsal Cinsiyet Temsili: Alem, Hafta Sonu ve Şamdan Plus Dergilerinin Anlambilimsel Analizi. Gülseren Ağrıdağ (ed.)

- Türkiye’de ve Dünyada Kadın Araştırmalar içinde (s. 35-41) Adana: Ç.Ü.KADAUM
30. Yüksel H, Karakuş E. Gazeteler, bireyselleşen sağlık ve tüketim: ulusal gazetelerde yer alan sağlık haberlerinde kadının temsili. *Sosyoloji Dergisi*. 2012.;27: 51-70.
 31. Özbaş S, Özkan S. Kadın sağlığını geliştirmede medyanın kullanımı ve etkisi. *TAF Prev Med Bull*, 2010; 9(5): 541-46.
 32. Yeşil F, Yıldırım A. Toplumsal cinsiyet ve medyadaki söylemi: evlilik programları. *Selçuk İletişim*, 2019, 12 (1): 232-254.
 33. İnceoğlu İ, Akçalı E.(2018). Televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet eşitliği araştırması. TUSIAD-T/03 – 591.
 34. Lauzen MM, Dozie DM, Horan N. Constructing gender stereotypes through social roles in prime-time television. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 2008;52, 200–214. doi: 10.1080=08838150801991971
 35. Etiler N, Zengin Ü. Televizyon kanallarındaki gündüz programlarında kadın sağlığı ve toplumsal cinsiyete bakışın değerlendirilmesi. *Turk J Public Health*. 2015;13(2). 137-146.
 36. Söğüt F. Yeni medya ve temsil: internet gazeteciliğinde toplumsal cinsiyet kimliklerinin sunumu. *Akdeniz İletişim Dergisi*. 2019. 212-231.
 37. Digital in 2020. Read our global insights and regional reports (13.09.2020 tarihinde <https://wearesocial.com/digital-2020> adresinden ulaşılmıştır)
 38. Akça EB, Kaya B. Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden dijital bölünme ve farklı yaklaşımlar. *Intermedia International e-Journal*, 2016;3(5):301-317. DOI NO: 10.21645/intermedia.2017.16
 39. Türkiye İstatistik Kurumu/TÜİK (2020). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2020 (13/09/2020 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33679> adresinden ulaşılmıştır)
 40. Latif ÖB, Karkış Sosyal medya reklamları üzerinden kadının toplumdaki konumlandırılmasına ilişkin bir içerik analizi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 2018;5(10):114-134.